

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob

Zákon č. [270/2025](#) Sb. přinesl rozsáhlé změny trestního zákoníku a trestního řádu, zejména v oblasti trestních sankcí, tzv. odklonů[1] a jiných zvláštních forem vyřízení trestních věcí. Novela se dotkla také zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále také „ztopo“). S odloženou účinností od 1. července 2026 bude možné v řízení proti právnické osobě podmíněně upustit od trestního stíhání podle § 37b až § 37f ztopo. Praktický význam nového odklonu bude spočívat především v jeho kvalifikované podobě, která posiluje tzv. individuální prevenci tím, že umožňuje zavázat právnickou osobu k přípravě, zavedení a nezávislé kontrole preventivních a nápravných opatření (tzv. compliance systém) odpovídajících zjištěnému selhání jejího vnitřního fungování.

Limity současných odklonů v řízení vedeném proti právnické osobě

Dosavadní užití odklonů v trestním řízení proti právnické osobě vychází z ustanovení § 1 odst. 2 ztopo, podle něhož je ztopo k trestnímu řádu ve vztahu speciality. Trestní řád se proto použije jen tam, kde zvláštní úprava chybí a kde to povaha řízení proti právnické osobě nevyklučuje. Za určitých podmínek je tak možné podmíněně zastavit trestní stíhání právnické osoby, schválit narovnání nebo dohodu o vině a trestu (včetně variant určených pro zkrácené přípravné řízení). Odklony podle trestního řádu nicméně nezohledňují specifika právnických osob a mírně odlišný účel jejich trestní odpovědnosti.

U právnické osoby se individuálně preventivní působení trestu neprojevuje osobní nápravou pachatele v lidském slova smyslu. Právnická osoba jedná prostřednictvím fyzických osob a trestná činnost, která je jí přičitatelná, zpravidla ukazuje na určité selhání jejího vnitřního fungování, například v nastavení rozhodovacích postupů, kontrolních mechanismů, řízení rizik nebo firemní kultury. Smysluplná trestní reakce proto nemá směřovat jen k postihu za již spáchaný čin, ale také k odstranění organizačních nebo kontrolních nedostatků, které jeho spáchání umožnily nebo mu nedokázaly zabránit.

Gřivna s Bohuslavem z těchto důvodů shledávají potřebu specifičtějšího přístupu k trestání právnických osob. Preventivní účel jejich trestní odpovědnosti spojují zejména s konstrukcí § 8 odst. 2 písm. b) a odst. 5 ztopo, která právnické osoby již v rámci jejich běžného fungování motivuje k přijetí opatření, jež po nich lze spravedlivě požadovat k předcházení trestné činnosti. Současně upozorňují, že obdobnou konstrukci by bylo vhodné výrazněji zvažovat také při uplatnění odklonů v trestním řízení, aby byla právnická osoba dostatečně postižena, ale zároveň byly zohledněny důsledky trestního řízení pro její další činnost.[2]

Dosavadní odklony podle trestního řádu proto reagují na potřeby řízení proti právnickým osobám jen částečně. Umožňují procesně ukončit věc, vypořádat újmu poškozeného nebo dosáhnout určité formy narovnání, samy o sobě však nevytvářejí dostatečně cílený prostor pro nápravu vnitřního fungování právnické osoby. Právě na tuto mezeru reaguje nový zvláštní odklon podle ztopo.

Podmíněné upuštění od trestního stíhání - obecné náležitosti a základní forma

Na absenci adekvátního odklonu s potenciálem skutečně působit *pro futuro* na fungování delikventní právnické osoby reaguje nový odklon podle § 37b až § 37f ztopo. Podmíněné upuštění od trestního stíhání svou povahou navazuje na podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 a násl. trestního řádu[3], které ale zásadně doplňuje a rozvíjí do samostatného institutu.

Prvním specifikem tohoto odklonu je možnost jeho uplatnění již před zahájením trestního stíhání. Podmíněné upuštění od trestního stíhání ve fázi prověřování předpokládá, že jsou z hlediska důkazní situace splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu, čímž prověřované právnické osobě umožňuje eliminovat reputační riziko spojené s trestním stíháním a přitom stále dostát účelu trestního řízení ve smyslu § 1 odst. 1 trestního řádu. Institut však není omezen pouze na fázi prověřování. V přípravném řízení (i po zahájení trestního stíhání) o něm rozhoduje státní zástupce, zatímco v řízení před soudem soud.

Oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání podle trestního řádu je možné podmíněně upustit od trestního stíhání právnické osoby u všech trestných činů, tj. včetně zločinů a zvláště závažných zločinů.

Další podmínky základní formy nového odklonu stanoví § 37b odst. 1 ztopo. Právnická osoba musí před rozhodnutím o podmíněném upuštění od trestního stíhání:

- a. vyslovit souhlas s takovým postupem,
- b. nahradit újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení, uzavřít dohodu s poškozeným anebo učinit jiná vhodná opatření k náhradě újmy či vydání bezdůvodného obohacení,
- c. zavázat se, že učiní vhodná opatření k nápravě nebo odstranění škodlivých následků činu, a
- d. složit částku na peněžitou pomoc obětem trestných činů.

Zkušební doba je v základní variantě podmíněného upuštění od trestního stíhání stanovena na 6 měsíců až 2 roky. S ohledem na to, že lze podmíněně upustit od trestního stíhání za nejzávažnější trestné činy, obsahuje § 37b odst. 1 ztopo také materiální korektiv, podle něhož musí být takový postup dostatečný vzhledem k principům přiměřenosti a adekvátnosti postihu právnických osob podle § 14 odst. 1 a odst. 3 ztopo a k míře dotčení veřejného zájmu. Čím závažnější trestná činnost je právnické osobě kladena za vinu, tím větší význam bude mít posouzení, zda je takový postup ještě dostatečný vzhledem k povaze projednávané věci.

V této souvislosti je nutné zmínit, že novela zákonem č. [270/2025](#) Sb. rozšířila v § 14 odst. 1 ztopo okruh okolností, k nimž má soud při stanovení druhu a výměry trestu právnické osoby přihlížet. Nově se výslovně zohledňuje také počet jejích zaměstnanců, předmět její činnosti, existence účinných preventivních opatření zajišťujících dodržování právních předpisů a směřujících k předcházení trestné činnosti („preventivní opatření“) a po činu soud přihlédně také k *účinné snaze* právnické osoby zavést *účinný soubor opatření* vedoucích k zamezení rizika opětovného spáchání stejné nebo podobné trestné činnosti („nápravná opatření“).

Jinými slovy, ztopo s účinností od 1. července 2026 dále posiluje význam tzv. compliance programu právnické osoby jakožto účinného nástroje k prevenci trestné činnosti. Nejvýrazněji se tento posun promítá do kvalifikované formy nového odklonu.

Kvalifikovaná forma podmíněného upuštění od trestního stíhání

Kvalifikovaná forma podmíněného upuštění od trestního stíhání je upravena v § 37b odst. 2 ztopo. Navazuje na splnění základních podmínek podle § 37b odst. 1 ztopo a umožňuje spojit odklon s dalšími povinnostmi právnické osoby po dobu zkušební doby, která je v této variantě odklonu stanovena v délce od šesti měsíců do pěti let. Zákon zde reaguje na případy, v nichž samotné vypořádání újmy, odstranění škodlivých následků a složení částky na pomoc obětem trestných činů nemusí představovat dostatečnou reakci na závažnost zjištěného selhání.

Klíčovým prvkem kvalifikované formy je možnost podmínit rozhodnutí o podmíněném upuštění od trestního stíhání závazkem právnické osoby připravit a zavést soubor preventivních a nápravných opatření. V praktické rovině půjde zpravidla o zavedení nového, případně úpravu již existujícího compliance systému, který bude reagovat na konkrétní selhání zjištěné v trestním řízení a zajistí, aby se maximálně snížilo riziko opakování stejné nebo podobné trestné činnosti.

Implementace těchto opatření v praxi může být podrobena kontrole podle § 37d ztopo. Předpokladem (mimo jiné) je, že právnická osoba podle § 37b odst. 2 písm. c) ztopo souhlasí s tím, aby plnění jejího závazku k přípravě a zavedení compliance programu bylo podrobeno kontrole podle § 37d ztopo. V takovém případě právnická osoba předkládá soudu, v přípravném řízení státnímu zástupci, seznam tří potenciálních kontrolujících osob spolu s návrhy plánů výkonu kontroly. Kontrolující osobou může být auditor, advokát nebo advokátní kancelář specializující se na oblast compliance. Soud, v přípravném řízení státní zástupce, posoudí navržené kontrolující osoby i předložené plány výkonu kontroly a schválí jen ty osoby, které poskytují předpoklad jejího řádného výkonu. Z takto schválených osob si právnická osoba zvolí jednu, která následně podává předsedovi senátu nebo státnímu zástupci zprávy o výkonu kontroly nejméně jednou za rok, nestanoví-li rozhodnutí o podmíněném upuštění od trestního stíhání kratší interval.

Povinnost zavést nebo inovovat tzv. compliance program a umožnit jeho kontrolu má bezesporu potenciál stát se účinným nástrojem individuální prevence trestné činnosti. Předpokladem však bude, aby kontrolující osoba a příslušný „dozorující“ předseda soudu nebo státní zástupce byli schopni ověřit, že se přijatá opatření skutečně promítají do každodenní činnosti právnické osoby.

Vedle preventivních a nápravných opatření může být kvalifikovaná forma spojena také s tím, že se právnická osoba zaváže zdržet určité činnosti. Podle § 37b odst. 3 ztopo může mít tento závazek podobu zákazu uzavírat smlouvy na plnění veřejných zakázek, účastnit se zadávacích řízení nebo veřejných soutěží, anebo ucházet se o dotace, subvence, návratné finanční výpomoci, příspěvky nebo jiné veřejné podpory a přijímat je. Účinkem se takový závazek blíží vybraným trestům ukládaným právnickým osobám a umožňuje, aby měl nový odklon vedle preventivní a nápravné složky také citelný represivní rozměr skrze nepřímý postih právnické osoby v ekonomické sféře.

Souhlas právnické osoby a nezávislost trestní odpovědnosti

Jak bylo už výše řečeno, základní podmínkou podmíněného upuštění od trestního stíhání je souhlas právnické osoby s tímto postupem a se všemi povinnostmi, které pro právnickou osobu plynou. Je nutné si proto vyjasnit, kdo je oprávněn takový souhlas za právnickou osobu učinit.

Úkony za právnickou osobu činí v trestním řízení osoba oprávněná za ni jednat podle § 34 ztopo, tedy osoba oprávněná podle § 21 občanského soudního řádu, zvolený zmocněnec nebo ustanovený opatrovník. Zároveň platí, že takovou osobou nemůže být ten, kdo je v téže věci obviněným, poškozeným nebo svědkem, neboť se její zájmy mohou rozcházet se zájmy právnické osoby.

Dosavadní praxe podmíněného zastavení trestního stíhání podle trestního řádu v řízení proti právnickým osobám ukazuje, že souhlas s odklonem je třeba důsledně odlišovat od doznání nebo prohlášení o spáchání skutku. Doznání může učinit i fyzická osoba obviněná v téže věci, nemůže však za právnickou osobu vyslovit souhlas s tímto postupem.[\[4\]](#)

Nová úprava v ztopo tyto aplikační obtíže překonává, protože pro podmíněné upuštění od trestního stíhání nevyžaduje doznání právnické osoby, prohlášení viny ani prohlášení o spáchání skutku. Rozhodující je souhlas právnické osoby, který nemůže za právnickou osobu v souladu s § 34 odst. 4 ztopo udělit ten, kdo je v téže věci obviněným, poškozeným nebo svědkem.

Takový souhlas nelze chápat jako potvrzení právnickou osobou, že ke spáchání trestné činnosti došlo, ať už ze strany osoby právnické, nebo osoby fyzické, jejíž jednání se právnické osobě přičítá. Tím spíše nelze souhlas právnické osoby s podmíněným upuštěním od trestního stíhání chápat jako doznání fyzické osoby. Zásada souběžné a nezávislé trestní odpovědnosti fyzických a právnických osob, zakotvená v § 9 odst. 3 ztopo, tak zůstává nedotčena.

Rozhodnutí, výkon a účinky osvědčení

O podmíněném upuštění od trestního stíhání rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud. Pokud je o podmíněném upuštění rozhodnuto ještě před zahájením trestního stíhání, musí výrok rozhodnutí obsahovat popis skutku tak, aby nemohl být zaměněn s jiným, a zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován. Rozhodnutí zároveň stanoví zkušební dobu, způsob splnění převzatých závazků, výši částky určené na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti a případně také rozsah zavedení preventivních a nápravných opatření nebo činnost, které se právnická osoba zavázala zdržet. Proti rozhodnutí může podat stížnost právnická osoba a poškozený, v případě rozhodnutí soudu také státní zástupce. Stížnost má odkladný účinek.

Jestliže se právnická osoba v průběhu zkušební doby nedopustí protiprávního jednání, splní uložené povinnosti a poskytne potřebnou součinnost pro účely kontroly, předseda senátu nebo v přípravném řízení státní zástupce rozhodne, že se osvědčila. V opačném případě rozhodne, a to i během zkušební doby, že se právnická osoba neosvědčila a že se trestní stíhání zahájí nebo se v již zahájeném trestním stíhání pokračuje. Obdobně jako u zkušební doby podmíněného odsouzení však zákon umožňuje i mírnější postup, kdy lze výjimečně ponechat podmíněné upuštění od trestního stíhání v platnosti a současně prodloužit zkušební dobu, nejvýše však do celkové délky pěti let.

Stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání se uplatní také fikce osvědčení. Jestliže do jednoho roku od uplynutí zkušební doby nebylo bez viny právnické osoby rozhodnuto o tom, zda se osvědčila, má se za to, že se osvědčila.

Zásadní účinek osvědčení upravuje § 37f odst. 1 ztopo. Pokud rozhodnutí o osvědčení nabylo právní moci nebo nastala fikce osvědčení, nelze proti právnické osobě pro týž skutek zahájit trestní stíhání, ledaže by rozhodnutí o osvědčení bylo zákonem stanoveným postupem[\[5\]](#) zrušeno. Pravomocné rozhodnutí o osvědčení právnické osoby tak zakládá ve vztahu k témuž skutku překážku *res iudicata*.

Závěr

Podmíněné upuštění od trestního stíhání představuje významný posun v oblasti sankcionování právnických osob v trestním řízení. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim přináší do českého trestního práva nový zvláštní odklon, který se zjevně inspirovuje zahraničními modely konsenzuálního řešení trestních věcí právnických osob. Jeho význam lze spatřovat zejména v tom, že v kvalifikované formě podle § 37b odst. 2 ztopo umožňuje reagovat jak na následek trestné

činnosti, tak i na její příčiny.

Pro první měsíce účinnosti bude podstatné, zda si soudy a státní zástupci nový odklon osvojí a zda budou jeho užití ve vhodných případech zvažovat. Pokud bude podmíněné upuštění od trestního stíhání používáno rozumně, může trestní řízení proti právnickým osobám přiblížit principům restorativní justice.

JUDr. Martin Slobodník, Ph.D., LL.M.

Vedoucí Katedry Práva na Ekonomické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Advokát a CEO ve společnosti Slobodník & Partners s.r.o., advokátní kancelář

[Slobodník & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Sídlo společnosti:
U Rybníčku 553
383 01 Prachatice

Kancelář České Budějovice:
Rudolfovská tř. 131
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 777 280 028
E-mail: slobodnik@akslobodnik.cz

[1] Odklon je nadále v článku pojímán jako odchylka od standardního trestního řízení, která spočívá v tom, že nedojde k vyslovení viny a věc se vyřídí mimosoudním postupem nebo zastavením trestního stíhání.

[2] Blíže srov. Gřivna, T., Bohuslav, L. Konsenzuální vyřízení věci v trestním řízení proti právnickým osobám. Bulletin advokacie, č. 11/2023, str. 19-23

[3] Ustanovení trestního řádu o podmíněném zastavení trestního stíhání jsou podle § 37f odst. 2 ztopo obdobně použitelná na podmíněné upuštění od trestního stíhání. Ačkoliv je úprava v ztopo vcelku vyčerpávající, lze si představit užití např. § 308 odst. 4 trestního řádu o zachování povinností k náhradě škody nebo vydání bezdůvodného obohacení i po rozhodnutí o neosvědčení. Výslovně jsou vyloučena ustanovení o dohledu nebo přiměřených omezeních a povinnostech.

[4] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014, publikované pod č. [28/2015](#) Sb. rozh. tr.

[5] Např. v řízení o stížnosti pro porušení zákona podle § 266 a násl. trestního řádu.

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)